

Επιτακτική ανάγκη η ενίσχυση της Εθνικής Στρατηγικής για τους Ζωικούς Γενετικούς Πόρους

Δρ Χριστίνα Λίγδα

Διευθύντρια Έρευνων (γενετική βελτίωση αγροτικών ζώων)

Ινστιτούτο Κτηνιατρικών Ερευνών, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ

Οι τοπικές φυλές έχουν στρατηγική σημασία για την πρωτογενή παραγωγή, καθώς περιλαμβάνουν τις υφιστάμενες φυλές και ταυτόχρονα αποτελούν τη βάση για τη βελτίωση και ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Η ποικιλομορφία τους επιτρέπει την επιλογή των κατάλληλων φυλών ή την ανάπτυξη νέων τύπων που να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Οι εγχώριες φυλές αποτελούν ζωντανή έκφραση της πολιτισμικής και αγροτικής μας κληρονομιάς, είναι προσαρμοσμένες στο περιβάλλον και τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών. Η απώλειά τους δεν σημαίνει μόνο γενετική φτωχοποίηση, αλλά και υπονόμευση της ανθεκτικότητας και βιωσιμότητας της κτηνοτροφίας.

Η συστηματική καταγραφή, η παρακολούθηση (γενεαλογικά βιβλία) και η επιστημονική μελέτη των φυλών αυτών είναι θεμελιώδεις στρατηγικές για την επιβίωση και την αναβίωση φυλών που απειλούνται ή έχουν ήδη θεωρηθεί εξαφανισμένες. Η φαινοτυπική τεκμηρίωση αποτελεί βασική διαδικασία για την καταγραφή και ανάλυση των χαρακτηριστικών μιας φυλής. Η γενετική τεκμηρίωση με σύγχρονες μοριακές μεθόδους (SNPs, μικροδορυφόρους, αλληλούχιση DNA,...), αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την κατανόηση της γενετικής δομής, της συγγένειας και της ποικιλομορφίας μιας φυλής, συμπληρώνοντας το φαινοτυπικό χαρακτηρισμό και συμβάλλουν στη διαχείριση πληθυσμών.

Επομένως, η δημιουργία του προφίλ μιας φυλής προκύπτει από την ολοκληρωμένη ανάλυση φαινοτυπικών και γενετικών χαρακτηριστικών, συνδυάζοντας δεδομένα για την ακριβή περιγραφή και επιστημονική αναγνώριση κάθε φυλής. Η μελέτη της γενετικής βάσης και η αξιολόγηση της επίδρασης των γονιδίων βοηθούν στην επιλογή ζώων για αναπαραγωγή, ενώ το προφίλ αυτό διευκολύνει τη διατήρηση και εμπορική αξιοποίηση των προϊόντων της φυλής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Οι διεθνείς οργανισμοί, όπως ο FAO, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Τεκμηρίωσης (ERFP) και το Κέντρο Αναφοράς της ΕΕ για τις απειλούμενες φυλές (ERC-EAB) στο πλαίσιο του ρόλου τους διαμορφώνουν συστάσεις για την αποτελεσματική διαχείριση των ζωικών γενετικών πόρων (χαρακτηρισμό, τεκμηρίωση, διατήρηση). Η πιστοποίηση και επίσημη αναγνώριση των φυλών με βάση τις διεθνείς συστάσεις και τους σχετικούς κανονισμούς της ΕΕ (Κανονισμό (ΕΕ) 2016/1012), είναι ευθύνη της κάθε χώρας, στην περίπτωση της Ελλάδας αρμόδια αρχή είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και η Δνση Ζωικών Γενετικών Πόρων.

Η φυλή Ρουμλουκίου αναφέρεται στη βιβλιογραφία (Χατζηόλος, 1940, Δημητριάδης, 1956, Καραντούνιας, 1968, Χατζημηνάογλου, 2001) και καταγράφεται στη δεκαετία του 1990 ως εξαφανισμένη (μετά τις εκτεταμένες και ανεξέλεγκτες διασταυρώσεις από τη δεκαετία του 1960). Αυτό πρακτικά μπορεί να σημαίνει ότι υπήρχαν διάσπαρτα άτομα με τον φαινότυπο της φυλής, τα οποία διατηρούσαν κτηνοτρόφοι και εντοπίστηκαν. Σταδιακά δημιουργήθηκε το κοπάδι με παρακολούθηση και οδηγίες από το Κέντρο ΖΓΠ Νέας Μεσήμβριας. Παράλληλα,

έπρεπε να προγραμματισθούν συμπληρωματικές ενέργειες (διατήρησης *ex situ*), γιατί το ένα κοπάδι δεν διασφαλίζει τη διατήρηση της φυλής, όχι μόνο για λόγους γενετικής (ομομειξία και μειωμένη γενετική παραλλακτικότητα), αλλά και για κοινωνικούς λόγους (ενδεχόμενη εγκατάλειψη του επαγγέλματος) ή έκτακτα γεγονότα (πλημμύρες, ασθένειες). Η απάντηση στο γιατί δεν προχώρησαν ακόμη αυτές οι δράσεις, βρίσκεται στην πολυδιάσπαση, τον κατακερματισμό αρμοδιοτήτων και την αποδυνάμωση δημόσιων υποδομών.

Η συγκυρία της ευλογιάς καθιστά επιτακτική την αξιολόγηση της οργανωτικής ετοιμότητας της χώρας για την προστασία των εγχώριων φυλών. Πρέπει να εντοπιστούν τα κενά, να ενισχυθούν οι μηχανισμοί καταγραφής και συντονισμού, **και να δρομολογηθούν δράσεις όπως θεσμοθέτηση και οργάνωση Τράπεζας Ζωικού Γενετικού Υλικού**. Απαιτείται μακροχρόνια δέσμευση και σταθερή χρηματοδότηση δράσεων ενταγμένων σε μια **Εθνική Στρατηγική για τη διαχείριση των Ζωικών Γενετικών Πόρων**.

Η καταγραφή, ο χαρακτηρισμός, η παρακολούθηση και η επιστημονική μελέτη των φυλών αγροτικών ζώων αποτελούν αναγκαίες και αλληλοσυμπληρούμενες στρατηγικές για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την ενίσχυση της αγροτικής οικονομίας και τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Απαιτείται ενίσχυση των υπηρεσιών και υποδομών του ΥΠΑΑΤ και των φορέων του για την ουσιαστική επιστημονική και τεχνική στήριξη των κτηνοτρόφων, την αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν στους μηχανισμούς καταγραφής δεδομένων και ενοποίησης των σχετικών βάσεων, στη στήριξη των ενώσεων των εκτροφέων και στη συντονισμένη αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογιών της γενετικής και της αναπαραγωγής.
